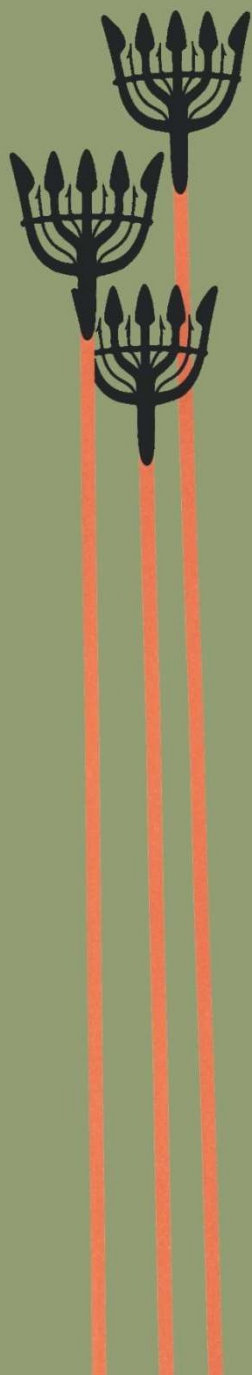

BLEKINGE MUSEUM

Rapport 2021:19

Fridlevstad hembygdsgård - utvändig reovering

Antikvarisk medverkan, 2021

Cissela Olsson

Rapport 2021:19

Fridlevstad hembygdsgård

- utvändig renovering

Antikvarisk medverkan, 2021
Fridlevstad socken
Karlskrona kommun
Blekinge län

Cissela Olsson

Blekinge museum

Borgmästaregatan 21
371 35 Karlskrona

Växel: 0455-30 49 60 vardagar 8-16
Reception: 0455-30 49 85

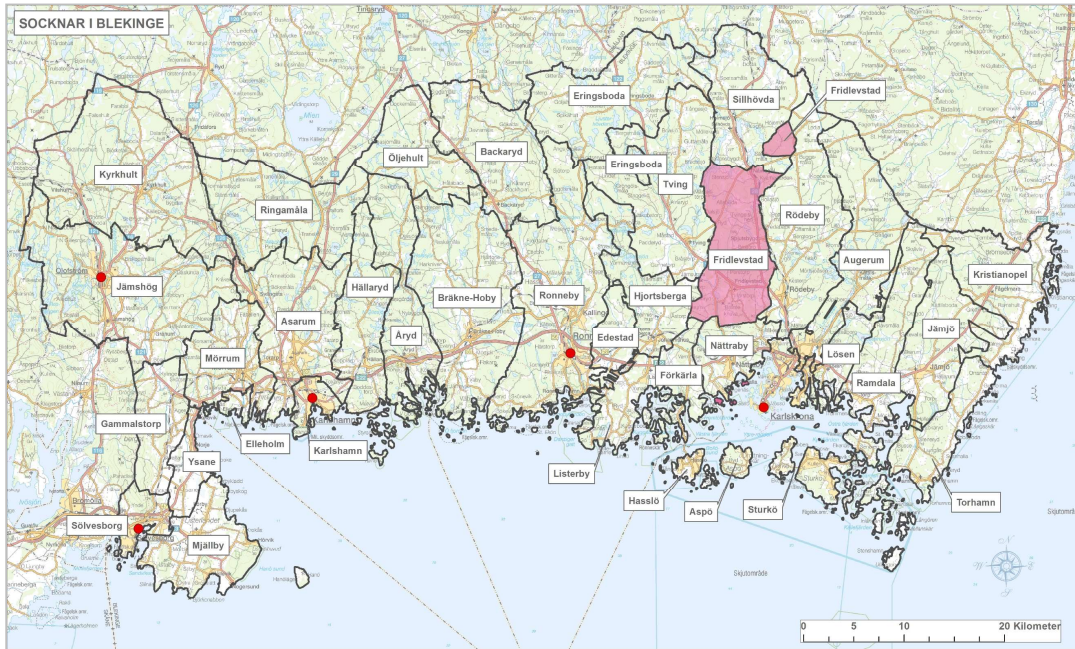
www.blekingemuseum.se

© 2021 Blekinge museum

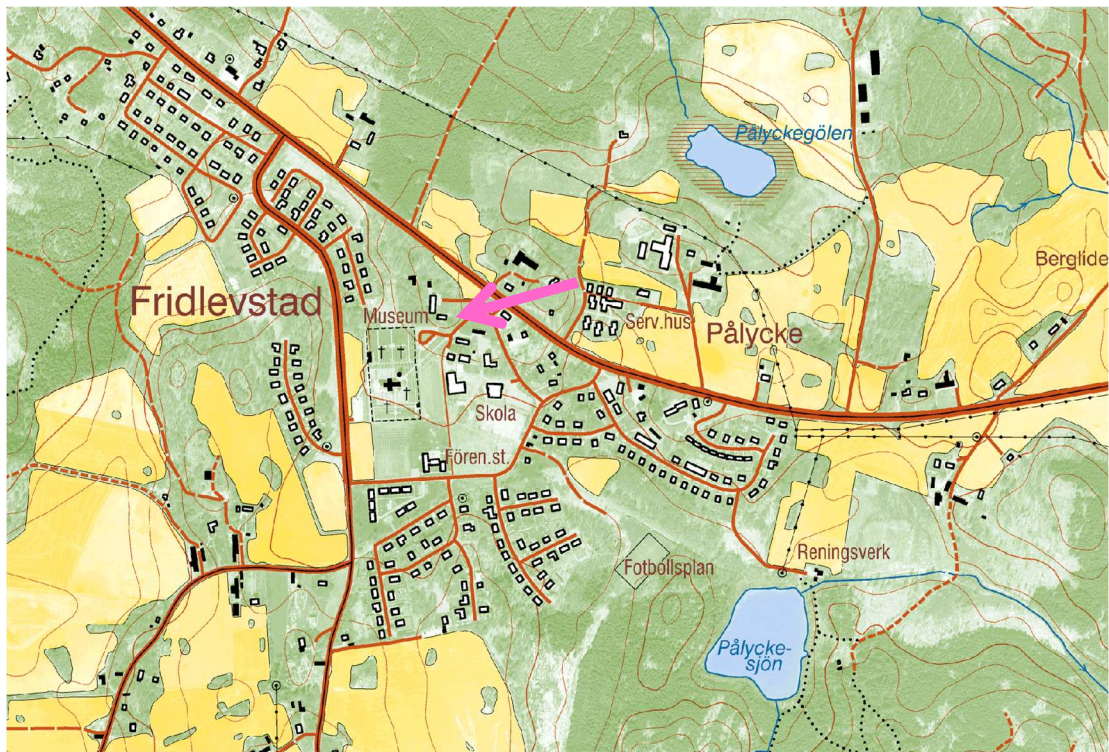
Omslagsfoto: Fridlevstad hembygdsgård, norra fasaden efter genomförda åtgärder.
Foto: författaren, om inget annat anges.
Kartor ur allmänt kartmaterial, Lantmäteriet

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utförda åtgärder	7
Omläggning av tak	7
Utvändig målning	9
Elinstallation och byte av radiatorer	10
Iakttagelser under restaureringen	11
Avvikelser från arbetshandlingarna	11
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	11
Övriga handlingar med relevans för ärendet	11

Blekinge län, Fridlevstad socken markerad.

Fridlevstad kyrka, hembygdsgården markerad med rosa pil (fastighetskartan, blad 3F7g).

Sammanfattning av utförda åtgärder

Det befintliga tegeltaket plockades ner, undertaket reparerades och takkonstruktionen förstärktes. En betydande andel av pannorna befanns vara i dåligt skick varför komplettering fick göras med nytillverkade. De gamla pannorna återlades på norra takfallet mot prästgården, medan de nya lades mot söder. Efter översyn och byte av rötskadade delar målades samtliga fasader om med falu rödfärg. Knutlådorna reparerades och målades med vit linoljefärg, liksom samtliga fönster- och dörrfoder. De två ytterdörrarna målades med linoljefärg i gulockra kulör. Invändigt har elsäkerhetsarbeten genomförts i form av nya ledningsdragningar och uttag samt installation av jordfelsbrytare. Befintliga elradiatorer byttes ut mot nya oljefyllda radiatorer.

Administrativa uppgifter

Objekt	Fridlevstad hembygdsgård
Fastighet	Fridlevstad 6:140
Socken	Fridlevstad
Kommun	Karlskrona
Arbetshandlingar	Antikvarisk rådgivning, 2020, Blekinge museum
Länsstyrelsens diarienummer	434-4840-2020, 2021-02-19
Blekinge museums diarienummer	BM2021-166
Byggherre/beställare	Fridlevstads hembygdsförening
Entreprenör	A Petterssons Bygg AB Gullins Måleri & Golv AB Holmsjö El
Antikvarisk medverkan	Blekinge museum genom Cissela Olsson
Byggnadstid	April–maj 2021
Slutbesiktning	2021-05-26
Rapport granskad av	Jimmy Juhlin Alftberg

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Fridlevstad hembygdsgård var ursprungligen en av prästgårdens byggnader och fungerade enligt uppgift som bostad till hjälpprästen under 1700-talet. I slutet av 1800-talet, då byggnaden övergick till att vara bostad till prästgårdsarrendatorn, gjordes vissa förändringar i rumsindelningen. Bland annat flyttades vindstrappan från östra delen av huset till motsatta änden, där en ny ingång togs upp. Den gamla förstugan inreddes till drängkammare och den tidigare huvudentrén blev köksingång. Det stora rummet i mitten delades på tvären och köket flyttades dit.

Fridlevstad Hembygdsgård grundades år 1924 och tog året därpå över den då rivningshotade byggnaden, som renoverades och fick sin nuvarande utformning. Exteriört rödfärgades byggnaden och försågs med vita knutar och fönster. Murverk och yttertak reparerades. Interiört togs de nya väggarna i stora rummet bort, förmodligen även väggarnas pappspänning där timret lämnades synligt. I övriga rum ersattes tapeterna med stänk-, tras- och schablonmålade ytor efter gamla mönster. I tidens nationalromantiska anda skapade interiören tillsammans med möbler och föremål en miljö som efterliknade en blekingsk bondgård från 1800-talets början. Hembygdsmuseet invigdes på midsommarafton år 1925.

På 1960-talet utökades insamlingen av föremål, museet rustades upp och enligt uppgift lades även byggnadens enkupiga tegeltak om. Den norra fasaden renoverades relativt nyligen medan övriga delar troligtvis härrör från en renovering på 1970-talet.

Fig. 1. Fridlevstads hembygdsgård. Odaterat vykort, troligtvis från första hälften av 1900-talet. Fig. 2. Gårdsmiljön, med prästgården till höger, år 1961. (Blekinge museums arkiv)

Fig. 3. Norra takfallet, vy mot öster. Fig. 4. En stor andel av pannorna på norra takfallet var spräckta och vittrade.

Fig. 5. Södra takfallet, vy mot öster. De befintliga takpannorna var i förbällandevis gott skick. Fig. 6. Befintligt sviktande undertak av brädor, vilket bildade en glipa längs takåsen (foto Anders Pettersson).

Utförda åtgärder

Omläggning av tak

De befintliga tegelpannorna plockades varsamt ner för hand, sorterades och lades på pallar. En stor andel av pannorna på norra takfallet var vittrade och spräckta medan det södra takfallets pannor generellt var i gott skick och möjliga att återanvända. Pannorna saknade märkning och deras ursprung är okänt. Enstaka pannor på norra takfallets västra del hade i senare tid bytts ut mot pannor av annat, okänt fabrikat i avvikande storlek.

Under de nedplockade tegelpannorna fanns ett undertak bestående av masonit-skivor spikade på relativt korta och skarvade brädor med skiftande utformning, eventuellt återanvänt virke (fig. 6). Partiellt fanns rötskadade och insektsangripna partier. På de övre, centrala delarna av de båda takfallen framträdde en svacka som bildade glipor längs stora delar av takåsen (fig. 6). På grund av skadorna bedömdes undertaket vara förbrukat och demonterades därför i sin helhet.

Rötskadade delar av takstolskonstruktionen höggs bort. Takstolen riktades upp genom att sparrarna byggdes på med tillsågat hyvlat regelvirke av furu (fig. 8). Ny råspont spikades fast, varpå takpapp (Icopal Flexilight Prima) lades. Ny strö- och bärläkt monterades. Bevarade äldre tegelpannor återlades på det norra takfallet

Fig. 7. Insidan av södra takfallet med rötskadade delar. Fig. 8. Förstärkta sparrar och ny råspond utmed norra takfallet.

Fig. 9 och 10. Byggnadens norra fasad och takfall under arbete, 2021-03-24 resp. 2021-04-07.

Fig. 11. Södra takfallet. Pannorna är utlagda i väntan påläggning. Fig. 12. Efter läggning med nya takpannor.

mot prästgården medan nytillverkade enkupiga tegelpannor (Original Naturröd, Vittinge) lades på det södra takfallet (fig. 9–12). Då ett stort antal av de ursprungliga nockpannorna var kasserade och inte räckte till återanvändning lades istället nytillverkade pannor (Vittinge). Nya vattbrädor av fabrikslackerad röd plåt monterades och de befintliga vindskivorna byttes mot nya av sågat virke (gran).

I samband med takarbetena omputsades de båda skorstenarna med kalkbruk vilka även försågs med röda fabrikslackerade plåthuvar för att skydda murstockarna från regn, samt nya inskottsplåtar. Byggnadens befintliga vitlackerade hängrännor och stuprör byttes mot nytillverkade i vitlackerade plåt, försedda med skarpa vinklar. Stuprören förlängdes något så att regnvatten leds längre bort från fasaden.

Fig. 13. Östra gaveln, under arbete. Fig. 14. Partiellt byte av panel och locklist på södra fasaden.

Fig. 15. Södra fasaden efter arbete. En viss ojämnhet kan märkas mellan gammalt och nytt virke men det kommer att jämnas ut med tiden.

Utvändig målning

Befintlig, löst sittande rödfärg borstades bort från samtliga fasader. Skadade och förbrukade delar av panel och locklist (i huvudsak begränsade till södra fasaden och västra gaveln) togs bort och ersattes med ohyvlad virke (gran) av samma dimension, som snedskarvades och spikades fast (fig. 13 och 14). Trärena ytor ströks först en gång med Falu rödfärg (Äkta Falu rödfärg, röd) förtunnad med 20% vatten. I en andra strykning målades fasaden i sin helhet med oförtunnad färg.

Knutådorna i de sydvästra, sydöstra och nordöstra hörnen var kraftigt rötskadade och byttes helt och hållet mot hyvlad virke i samma utförande. I det nordvästra

Fig. 16. Den östra dörren längs norra fasaden, under arbete. Fig. 17. Östra dörren efter arbete.

hörnet togs endast de övre rötskadade delarna bort och ersattes av nytt hyvlat virke som skarvades i. Nytt trä grundades med linolja förtunnad med 30% balsamterpentin. Målning av knutlådor samt dörr- och fönsterfoder skedde därefter med oförtunnad vit linoljefärg (Utevit, Engwall o. Claesson) i två strykningar.

Löst sittande färg torrskrapades bort på norra fasadens båda paneldörrar (fig. 16). Ommålning gjordes med ockragul linoljefärg (NCS S5040-Y80R, Engwall o. Claesson) i två strykningar (fig. 17).

Elinstallation och byte av radiatorer

Den befintliga elinstallationen av okänd ålder ersattes med nya ledningsdragningar och uttag (Renova, vita, fig. 18). I byggnaden installerades även en jordfelsbrytare.

De äldre vägghängda elradiatorerna på nedre plan bedömdes vara brandsäkerhetsmässigt riskabla och förbrukade. Dessa demonterades och ersattes av nya, vägghängda oljefyllda elradiatorer (Yali Comfort, vita, fig. 19), ett i varje rum.

Fig. 18. Nytt eluttag på övre våningen. Fig. 19. Ny radiator i ett av rummen på nedre plan.

Iakttagelser under restaureringen

Inga särskilda iakttagelser har gjorts.

Avvikelser från arbetshandlingarna

Elsäkerhetsarbetena och byte av radiatorerna bedömdes som brådskande och genomfördes redan före det gemensamma uppstartsmötet utan antikvarisk medverkan. Denna del beskrivs därför endast kortfattat i rapporten.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

De genomförda åtgärderna är väl utförda i enlighet med länsstyrelsens beslut.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

2020-10-26 Fastighetsägarens ansökan om bidrag.

2021-02-19 Länsstyrelsens beslut om bidrag.

Karlskrona 2021-06-17

Cissela Olsson

Rapportserie 2021

Blekinge museum

- 2021:1 **RAÄ Hjortsberga 32 och 189. Arkeologisk förundersökning i samband med ledningsdragning 2020.** Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2021:2 **RAÄ Sölvesborg 74. Arkeologiska undersökningar av järn- och bronsålderslämningar i Ljungaviken.** Sölvesborgs socken, Sölvesborgs kommun.
- 2021:3 **Arkeologisk prospektering i Blekinge.** Kunskapssammanställning 2020.
- 2021:4 **RAÄ Ronneby 728. Forskningsundersökning av skeppsvrak vid Stora Ekön.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2021:5 **RAÄ Förkärla 196. Arkeologisk undersökning av stensättning 2019.** Förkärla socken, Ronneby kommun.
- 2021:6 **Fd Läkarbostället – invändig renovering, bottenvåningen.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2021:7 **Rödeby kyrkogård – byte av armaturer.** Rödeby socken, Karlskrona kommun.
- 2021:8 **Belysning vid Sölvesborgs slott. Schaktningsövervakning i samband med ledningsgrävningar 2020.** L1979:6476 och L1979:6772 Sölvesborgs slott, Borgen 2, Sölvesborgs socken och kommun, Blekinge.
- 2021:9 **Västra Vång 15:12. Arkeologisk undersökning inom RAÄ L1978:7555.** Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2021:10 **Kristianopel 10:51. Arkeologisk undersökning 2020.** L1979:3550. Kristianopel socken, Karlskrona kommun.
- 2021:11 **Arkeologisk förundersökning av boplatlämningen L1979:3086 (RAÄ Mjällby 53).** Mjällby socken, Sölvesborgs kommun, Blekinge län
- 2021:12 **Sölvesborgs slottsruin – uppdaterad skötselplan.** Sölvesborg socken, Sölvesborg kommun.
- 2021:13 **Wämöparkens byggnader – skötselplan 2021–2022.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2021:14 **Västra och Östra Vång 2020. Arkeologisk forskningsgrävning.** Johannishus 1:2, Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2021:15 **Residenset i Kristianstad – fasadrestaurering.** Kristianstad socken, Kristianstad kommun.

2021:16 **Biografen Metropol – utvändig renovering.** Karlshamn socken, Karlshamn kommun.

2021:17 **Kristianopels befästningsverk – skötselåtgärder 2020–2021.** Kristianopel socken, Karlskrona kommun.

2021:18 **Residenset i Kristianstad – åtgärder efter vattenskada.** Kristianstad socken, Kristianstad kommun.

2021:19 **Fridlevstad hembygdsgård – utvändig renovering.** Fridlevstad socken, Karlskrona kommun.

